

Pětaosmdesátiny profesora Stanislava Žaži (*14. 4. 1929)

Letos v dubnu oslavil pětaosmdesáté narozeniny emeritní profesor semináře východoslovanských jazyků a literatur při Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity PhDr. Stanislav Žaža, CSc.

Jubilant byl vědecky činný v oblasti současného ruského jazyka – především skladby, dále tvarosloví, slovní zásoby, pravopisu a interpunkce. Spolu s R. Mrázkem a J. Bauerem se stal spoluautorem první poválečné srovnávací skladby ruštiny, která vyšla v roce 1960 jako druhý díl *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy II* (2. vyd. 1966, 3. vyd. 1979). Ve svých dílčích studiích vycházel ze zkoumání syntaktické stavby ruštiny v porovnání s češtinou. Tematicky s tím souvisí i výzkum vztahu syntaktické a sémantické stavby věty a souvětí k interpunkci. Těmto otázkám věnoval jubilant vedle časopiseckých statí publikaci *Ruská interpunkce* (1958) a také svou kandidátskou disertaci *Problematika interpunkce v souvislosti se syntaktickou a významovou stavbou věty a souvětí v ruštině* (1965). Jeho pozdější habilitační spis má název *Sémantická a syntaktická stránka konstrukcí se slovesem БЫТЬ // býti v ruštině a češtině* (1979).

Od roku 1968 se jubilant zúčastnil postupně sedmi slavistických sjezdů, aktivně se též zapojil do práce *Mezinárodní asociace rusistů (MAPRJaL)*; v letech 1973–1994 vystoupil na pěti kongresech pořádaných touto asociací. Vystupoval také na různých jiných konferencích a symposiích a byl jedním ze spoluorganizátorů a aktivním účastníkem čtyř syntaktických symposií s mezinárodní účastí, která se konala na brněnské filozofické fakultě v letech 1967–1974.

Charakteristickým znakem jubilantovy činnosti vždy byla snaha o sepětí výsledků vědecké činnosti s jejich uplatněním v praxi. Výsledkem tohoto snažení se mj. stala rusky psaná kolektivní vysokoškolská učebnice *Орфография, пунктуация и книжно-письменная речь русского языка* (1979) a její stručnější verze *Příručka ruského pravopisu* (1983) a dále spoluúčasť na sepsání vysokoškolské učebnice *Русский синтаксис в сопоставлении с чешским* (1983). Čtyř vydání se dočkala studijní příručka vydaná v podobě skripta *Paradigmatika a akcentuace ruského slovesa I. Třídění sloves* (1968, 1971, 1978, 1988). Na ni navázala později vydaná druhá část *Paradigmatika a akcentuace ruského slovesa II. Přízvuk slovesných tvarů* (1991). Pro vysokoškolskou výuku ruštiny v českém prostředí je velmi přínosná publikace *Ruština a čeština v porovnávacím pohledu* (1999), poskytující českému studentovi ruské filologie hlubší poznatky o ruštině, o její mluvnické stavbě a slovní zásobě.

Nelze opomenout jubilantovu činnost redakční: dlouhá léta byl členem redakční rady jazykovědné řady *Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity* (několik roků byl jejím výkonným redaktorem), redakční rady časopisu *Československá rusistika*, členem výboru brněnské pobočky *Jazykovědného sdružení ČSAV* (později ČR) – v letech 1993–1996 zastával funkci předsedy. Na počátku 90. let stál v čele oborové rady pro doktorské studium na oboru *Ruský jazyk*. V této funkci působil až do roku 2005.

Z různých uznání, kterých se mu za jeho aktivní činnosti dostalo, můžeme připomenout udělení stříbrné pamětní medaile Univerzity J. Ev. Purkyně (1975).

V současné době coby důchodce nadále udržuje kontakt se svým bývalým pracovištěm. Zasedá v oborové komisi pro doktorské studium na oborech *Ruský jazyk a Paleoslovenistika a slovanské jazyky* na FF MU a v oborové radě pro doktorské studium na oboru *Ruský jazyk* na FF UP v Olomouci, bývá častým oponentem doktorských a habilitačních prací, zasedá v redakční radě časopisu *Rossica* a periodika *Lingvističní studiji*, vydávaného Národní univerzitou v Doněcku.

I v tomto období zaslouženého odpočinku nadále vyvíjí aktivitu: nutno především připomenout jeho autorskou a redakční práci na dvoudílném vysokoškolském učebním textu *Morfologie ruštiny I* (1996), *Morfologie ruštiny II* (1997), jehož spoluautory jsou P. Adamec, V. Hrabě, J. Jiráček a I. G. Miloslavskij z Moskevské státní univerzity, a na skriptu *Синтаксис русского языка в сопоставлении с чешским* (2005; spoluautorkou je H. Flídrová z FF UP v Olomouci). Jako klasický filolog vypracoval pro posluchače učební text *Latina pro studenty východoslovan- ských jazyků* (2000). Podílel se také na sestavení *Encyklopedického slovníku češtiny* (2002).

V roce 2007 se náš jubilant zapojil do řešení výzkumného záměru MŠMT ČR v rámci *Střediska pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních*, které bylo ustaveno při Ústavu klasických studií na FF MU. Výzkum probíhal v pětiletém období. V uvedené době vyšlo z jubilantova pera několik obsáhlých studií, v nichž autor zkoumá fungování pádových konstrukcí ve staré ruštině v porovnání se situací v latině a řečtině.

U příležitosti 75. narozenin (2004) byla prof. Žažovi za jeho celoživotní působení na vysoké škole udělena zlatá medaile Masarykovy univerzity.

V pokročilém věku obdivujeme jubilantovo pracovní nadšení. Do dalších let mu přejeme pevné zdraví, osobní pohodu a ještě hodně elánu do další činnosti.

Aleš Brandner

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

brandner@phil.muni.cz

Dodatek k soupisu prací Stanislava Žaži(pokračování soupisu uveřejněného v *Linguistica Brunensia* 2009, roč. 57, č. 1-2, s. 203-205)¹⁰

e = edice, k = knižní publikace, m = medailon, n = nekrolog, r = recenze, s = studie, článek, z = zpráva

2009

- 238 (s) Der adverbiale Akkusativ im Griechischen, Lateinischen und Altrussischen. Vystoupení na konferenci. In: „*Early European languages in the eyes of modern linguistics*“ (28.9.-1.10.), Brno, 2009, 359-367.
- 239 (s) Širší funkce řeckého bezpředložkového dativu a jejich protějšky v latině a ve staré ruštině. *Slavia* 78/2009, seš. 3-4, 499-508.
- 241 (s) Zu einigen syntaktischen Funktionen des altrussischen Infinitivs im Lichte der antiken Sprachen. *Graeco-Latina Brunensia* 14, 2009, 1-2, 403 (správně 391-401).
- 242 (s) Ke konfrontační analýze ruské a české syntaxe v současnosti (konference k nedožitým osmdesátinám prof. V. Barneta), *Slavica Pragensia XL (Philologica 3/2005)*, UK 2009, 97-101.

2010

- 243 (k) *Latina a řečtina v slovní zásobě, gramatice a terminologii slovanských jazyků*. Brno, MU, 2010. 83 s. ISBN 978-80-210-5138-6.
- 244 (s) Bepředložkový lokál ve staré ruštině a jeho obdoby v antických jazycích. *Новая русистика* 2010, č. 2, 63-72.
- 245 (s) Funkce adverbálního genitivu v antických jazycích a ve staré ruštině. *Linguistica Brunensia A* 58/2010, č. 1-2, 175-191.
- 246 (s) K funkcím akuzativu v antických jazycích a ve staré ruštině. In: *Karlík a továrna na lingvistiku. Prof. Petru Karlíkovi k šedesátým narozeninám*. Brno, Host/MU, 2010, 468-479.
- 247 (r) Ján Kačala: *Dvojčlenné a jednočlenné vety v slovenčine*. Martin, MS, 2009. 134 s. ISBN 978-80-7090-908-9. *Linguistica Brunensia* 58/2010, 374-376.
- 248 (r) J. Gallo: *Vyjadrovanie kategórie neurčitosti v ruštině a slovenčine*. Nitra, UKF, Filozofická fakulta, 184 s., ISBN 978-80-8094-320-2. *Linguistica Brunensia* 58/2010, 1-2, 373-374.

2011

- 249 (s) Сложноподчиненные предложения с придаточными стремления и цели, *Opera Slavica*, roč. XXI, č. 4/2011, 1-10.
- 250 (s) Vokativ v antických a slovanských jazycích. *Linguistica Brunensia A* 59/2011, č. 1-2, 111-119.

¹⁰ Do našeho soupisu zařazujeme i ty publikované bibliografické položky, které byly uveřejněné v posledním seznamu prací jako „v tisku“ (jedná se o položky 239 - 241). Položka 240 byla publikována již k r. 2008, proto ji zde neuvádíme.

- 251 (s) Antické jazyky a jejich odraz v kulturním areálu ruském a středoevropském. In: *Evropské areály a metodologie. Rusko, střední Evropa, Balkán a Skandinávie*. Ed. Ivo Pospíšil, J. Šaur. Brno, MU, 2011, 79–85.
- 252 (s) А. Бранднер – С. Жажа, Древнерусские конструкции с дательным падежом на фоне античных языков. *Актуальные проблемы филологии: античная культура и славянский мир*. Минск, РИВШ, 2011, 13–23.
- 253 (s) Именительный падеж в древнерусском языке на фоне языков античности. *Новая русистика* 2011, č. 2, 5–12, ISSN 1803–4950.

2012

- 254 (s) Vyjadřování vztahu příčiny a důvodu v antických jazycích a ve staré ruštině. *Linguistica Brunensia* A 60/2012, č. 1–2, 199–210.
- 255 (s) Варианты сопоставительного анализа русского и чешского синтаксиса. In: *Актуальные проблемы обучения русскому языку X*, (ed. S. Koryčánková), MU, PdF, Brno 2012, 157–159.
- 256 (r) Ján Kačala: *Profily slovenských jazykovedcov 20 storočia*. Trnava, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2011. 201 s. ISBN 978-80-8105-227-9. *Linguistica Brunensia* 60/2012, č. 1–2, 344–346.
- 257 (r) Zdeňka Nedomová: *Функциональная стилистика русского языка*. Ostrava, FF OU, 2010. 171 s. ISBN 978-80-7368-793-9, *Linguistica Brunensia* 60/2012, č. 1–2, 318–320.
- 258 (r) Отзыв о книге Г. А. Золотовой, Н. К. Онипенко, М. Ю. Сидоровой «Коммуникативная грамматика русского языка» (М., 1998, 528 с.) Грамматика и текст. К юбилею Г. А. Золотовой, *Вопросы русского языкознания*, вып. XIУ, ИРЯ РАН, М., 2011, с. 303–305.

2013

- 259 (r) Kačala, J. K podstate vety. Syntetický pohľad. *Opera Slavica* XXIII, 4/2013, 51–53.
- 260 (r) Kapitánová, J. Antologie textu ke srovnávací stylistice. *Opera Slavica* XXIII, 4/2013, 53–55.
- 261 (n) Odešel profesor Jiří Jiráček. *Opera Slavica* XXIII, 3/2013, 48–49.
- 262 (n) Odchod významného rusisty. *Новая русистика*, 2013, 74.
- 263 (n) Za Jiřím Jiráčkem. *Linguistica Brunensia* 61/2013, č. 1–2, 204–205.

Jiří Gazda

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

gazda@phil.muni.cz